

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Блохіної Олени Андріївни «Адміністративно-правове регулювання та особливості примусового притягнення до адміністративної відповідальності під час дії воєнного стану в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність тематики дослідження. Дисертаційне дослідження Блохіної О.А. є самостійною та актуальною науковою працею, що має суттєве теоретичне та прикладне значення для сучасної адміністративно-правової науки. Актуальність дисертації зумовлена комплексом об'єктивних суспільних і правових факторів, серед яких центральне місце займає безпрецедентна ситуація, що склалася внаслідок повномасштабного збройного вторгнення Російської Федерації проти України та запровадження правового режиму воєнного стану.

Введення воєнного стану суттєво трансформувало традиційний механізм реалізації адміністративної відповідальності: обмежений доступ до державних реєстрів, переміщення населення, особливості правового статусу військовослужбовців і, призупинення або ускладнення виконавчих проваджень – є усе це породило нові правові виклики, які не знайшли систематичного вирішення в чинному законодавстві. Водночас дотримання принципів законності, пропорційності та ефективності адміністративного примусу є необхідною умовою як збереження правопорядку в державі, так і забезпечення прав і свобод людини навіть в умовах воєнного часу.

Окремої уваги заслуговує євроінтеграційний вимір дослідження. Україна як кандидат на членство в ЄС зобов'язана адаптувати своє законодавство, у тому числі у сфері адміністративного права та виконавчого провадження, до стандартів *acquis* ЄС. Дослідження Блохіної О.А. охоплює саме той перехідний правовий простір, де воєнно-правовий прагматизм і євроінтеграційні зобов'язання перетинаються, що визначає особливу цінність і своєчасність обраної теми.

Таким чином, обрана здобувачкою тема є актуальною, практично значущою та має безпосередній зв'язок із вирішенням реальних правових проблем у сфері забезпечення адміністративної відповідальності та виконавчого провадження в умовах збройного конфлікту.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Дисертація вирізняється чіткою логічною структурою та внутрішньою узгодженістю всіх її елементів. У вступі

чітко визначено мету, десять основних завдань дослідження, об'єкт і предмет, методологічну основу, а також практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ присвячено теоретико-правовим засадам адміністративної відповідальності в Україні в умовах воєнного стану. Здобувачка здійснила системний аналіз нормативно-правової основи інституту адміністративної відповідальності, розкрила процесуальні особливості притягнення до неї під час воєнного стану, а також дослідила порядок виконання адміністративних стягнень з урахуванням міжнародно-правових стандартів.

Другий розділ присвячено характеристиці адміністративно-правового регулювання виконавчого провадження в Україні. Автором детально охарактеризовано сутність і механізми такого регулювання, визначено основних суб'єктів виконавчого провадження, їх завдання та правовий статус, а також проаналізовано принципи і засоби адміністративно-правового регулювання виконавчого провадження.

Третій розділ містить порівняльний аналіз виконання адміністративних стягнень у мирний час та в умовах воєнного стану, а також дослідження особливостей адміністративної відповідальності військовослужбовців. Цей розділ вирізняється значною практичною цінністю, оскільки аналізує реальні правові колізії між нормами КУпАП, законодавством про військову службу та Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

Четвертий розділ охоплює теоретичні підходи та напрями вдосконалення моделі виконавчого провадження з урахуванням зарубіжного досвіду. Автором проаналізовано системи примусового виконання рішень Франції, Німеччини, Польщі, США та Швеції, визначено перспективні напрями адаптації українського законодавства до стандартів ЄС.

Наукова новизна дисертації полягає у формуванні нового адміністративно-правового підходу до розуміння принципів виконавчого провадження в умовах цифрової трансформації державного управління та правового режиму воєнного стану.

Уперше обґрунтовано доцільність виокремлення принципу цифровізації виконавчого провадження як самостійного спеціального принципу адміністративно-правового регулювання примусового виконання рішень. Авторкою запропоновано його змістовне наповнення, що охоплює своєчасність, безперервність, об'єктивність і передбачуваність виконавчих дій через використання автоматизованих інформаційних систем та електронної взаємодії державних реєстрів. Запропоновано авторський підхід до визначення гарантійної функції цього принципу: мінімізація суб'єктивного впливу посадових осіб, забезпечення процесуальної прозорості та дотримання балансу між публічним інтересом і правами особи.

Удосконалено науковий підхід до характеристики примусового виконання постанов про накладення адміністративних штрафів за порушення правил дорожнього руху в контексті цифровізації. Сформульовано конкретні пропозиції змін до Закону України «Про виконавче провадження» та КУпАП, спрямовані на нормативне закріплення принципу цифровізації, автоматизоване відкриття виконавчих проваджень, цифрове інформування учасників та автоматичне зняття обмежень після погашення заборгованості.

Практичне значення одержаних результатів підтверджується можливістю їх застосування у нормотворчій роботі Міністерства юстиції України та МВС України щодо модернізації автоматизованої системи виконавчого провадження (далі – АСВП), удосконалення міжвідомчої електронної взаємодії між органами державної виконавчої служби, Національною поліцією, банківськими установами та державними реєстрами. Результати дослідження можуть бути використані у освітньому процесі при підготовці фахівців у сфері адміністративного права та виконавчого провадження.

Характеристика основних положень роботи. У дисертаційному дослідженні Блохіної О.А. отримано низку науково обґрунтованих результатів, які системно розкривають адміністративно-правовий механізм примусового притягнення до адміністративної відповідальності в умовах воєнного стану та визначають перспективи його вдосконалення.

Здобувачка здійснила ґрунтовний аналіз нормативно-правового регулювання виконавчого провадження в умовах воєнного стану, виявивши організаційні та правові недоліки традиційних механізмів виконання постанов про адміністративні стягнення. Особливо цінним є аналіз обмежень доступу до державних реєстрів та їх вплив на безперервність виконавчих процедур, що є новим і практично важливим аспектом дослідження.

Значний науковий інтерес становить дослідження особливостей адміністративної відповідальності військовослужбовців і військовозобов'язаних як спеціальних суб'єктів адміністративних правовідносин. Авторка виявила системні суперечності між КУпАП, Законом «Про виконавче провадження» та Дисциплінарним статутом ЗСУ, обґрунтувавши необхідність диференційованого підходу до реалізації адміністративної відповідальності цієї категорії осіб з урахуванням специфіки виконання бойових завдань.

Концепція цифрового циклу взаємодії між автоматичними системами фіксації правопорушень, органами Національної поліції України, органами Державної виконавчої служби, банками та електронними сервісами держави є оригінальним і перспективним авторським внеском, що може бути покладено в основу реального реформування АСВП. Особливо важливими є п'ять конкретних

законодавчих пропозицій, що мають як теоретичне, так і безпосереднє практичне значення для правотворчого процесу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Блохіної О.А. є в цілому обґрунтованими, логічно узгодженими та спираються на належну нормативну й теоретичну базу. Здобувачка використовує широкий масив джерел: Конституцію України, КУпАП, Закон «Про виконавче провадження», міжнародно-правові акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали практики. Аналіз зарубіжного законодавства (Франція, Німеччина, Польща, США, Швеція) свідчить про серйозну порівняльно-правову роботу здобувачки. Висновки роботи послідовно відповідають поставленим завданням і мають практичну спрямованість.

Повнота наукових положень дослідження у дисертації та публікаціях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у чотирьох статтях у вітчизняних фахових виданнях та десяти тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, у тому числі на міжнародному заході в Римі (Італія). Публікації охоплюють ключові аспекти дослідження: особливості виконавчого провадження під час воєнного стану, адміністративну відповідальність військовослужбовців, проблематику ст. 210 КУпАП, цифровізацію примусового виконання рішень. Таким чином, вимоги щодо публікаційної підтримки дисертації дотримані.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. Під час детального ознайомлення з дисертаційним дослідженням порушень вимог академічної доброчесності не встановлено. Робота виконана самостійно, містить коректне оформлення посилань на використані джерела, а запропоновані авторські підходи є результатом власного наукового аналізу здобувачки.

Результати дисертаційного дослідження Блохіної О.А. становлять суттєву наукову цінність. Вони є помітним внеском у розвиток теорії адміністративного права та виконавчого провадження, зокрема в частині формування нових підходів до забезпечення безперервності й ефективності примусових заходів у спеціальних правових режимах. Отримані положення можуть слугувати основою для подальших досліджень правових та організаційних аспектів виконавчого провадження в умовах воєнного та постконфліктного стану держави.

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси рецензованої дисертації, як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття.

Погоджуючись в цілому із стратегією та тактикою наукового пошуку, у порядку наукової дискусії вважаємо за доцільне виокремити наступні зауваження:

1. Авторська концепція принципу цифровізації виконавчого провадження, попри свою науково-практичну цінність, потребує більш чіткого розмежування між цифровізацією як організаційно-технічним засобом і цифровізацією як самостійним правовим принципом. У тексті дисертації ці два аспекти подекуди ототожнюються, що ускладнює розуміння нормативного змісту запропонованого принципу та критеріїв його відмежування від суміжних принципів законності, оперативності та пропорційності.

2. Дослідження адміністративної відповідальності військовослужбовців, незважаючи на його практичну значущість, потребує більш чіткого розмежування між адміністративною та дисциплінарною відповідальністю у цій категорії суб'єктів. Критерії такого розмежування в дисертації остаточно не сформульовані, що залишає цю ділянку дискусійною.

3. Дисертаційне дослідження побудоване переважно на аналізі примусового виконання постанов про накладення адміністративного стягнення – штрафу, зокрема у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, тоді як інші види адміністративних стягнень, передбачені статтею 24 КУпАП, наприклад, позбавлення права займатися певною діяльністю чи права керування транспортними засобами, виправні роботи, адміністративний арешт та інші, залишилися поза межами предметного аналізу. Особливості примусового виконання саме цих видів стягнень в умовах воєнного стану мають власну специфіку (зокрема щодо застосування адміністративного арешту чи позбавлення спеціальних прав до військовослужбовців), і їх неврахування звужує цілісність запропонованої здобувачкою моделі цифровізації виконавчого провадження.

4. У четвертому розділі здобувачка аналізує досвід Франції, Німеччини, Польщі, США та Швеції у сфері виконавчого провадження. Однак порівняльний аналіз переважно зосереджений на організаційних і процедурних аспектах, не відповідаючи на ключове запитання: які саме елементи зарубіжних систем є безпосередньо придатними до імплементації в умовах воєнного стану? Відсутність чіткого «фільтру придатності» – тобто критеріїв відбору зарубіжних практик, що враховують специфіку воєнного часу, кризи державних реєстрів, переміщення населення – суттєво послаблює прикладне значення порівняльного аналізу та залишає відкритим питання про реалістичність запропонованих напрямів адаптації.

Загалом, наведені зауваження жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої роботи. Вони мають на меті лише акцентувати увагу авторки на окремих її дискусійних моментах.

Загальний висновок: дисертація Блохіної Олени Андріївни за темою «Адміністративно-правове регулювання та особливості примусового притягнення до адміністративної відповідальності під час дії воєнного стану в Україні» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація Блохіної О.А. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, відповідає вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензію підготувала:

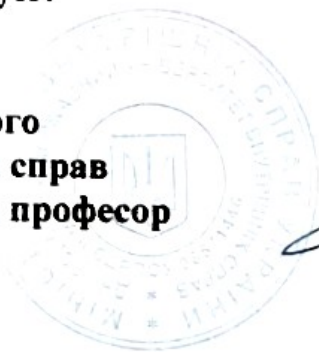
**Завідувач Науково-дослідної лабораторії
превентивної діяльності та
соціологічних досліджень
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Ірина ДРОК

Підпис Дрок І.С. засвідчую:

**Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Олександр ЮНІН